

"Vi kommer att skilja på bruk och missbruk"

Text: Maria Korpskog | Bild: Jessica Segerberg | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 1 2016

Hej Magnus Linton, din bok Knark – en svensk historia, handlar om svensk narkotikapolitisk idéhistoria. Vad förvånade dig mest när du gjorde research?

– De retoriska likheterna mellan dåtidens argument för det narkotikafria samhället och dagens främlingsfientlighet. Idén om fasta kulturer, ett tydligt "vi" och ett ännu tydligare "dom". Föraktet för all sorts relativisering och den absoluta övertygelsen om att välfärdsstatens framtid står och faller med EN fråga – då narkotikan, nu invandringen. Tankefigurerna var slående lika på ett sätt som var helt nytt för mig.

Nils Bejerot förespråkade nolltolerans och hade stort inflytande speciellt under 1980-talet. Lever hans tankegods kvar?

– Absolut. Många av de mest extrema förenklingarna kommer från Bejerot och hans lärjungar och det är idéer som än idag reglerar stora delar av det politiska tänkandet.

Hur kommer vi att se tillbaka på vår egen tid om tio år?

– Som korkad och pinsam, fast också obehaglig. Men ändå begriplig givet den kontext politiken formas i. Den svenska narkotikapolitiken föddes som ett helt system, en statisk helhet, och tog form före internet, EU och globaliseringen. Det var i en tid då en tydligt avgränsad nationalstat var politikens givna arena och politiker trodde sig förmögna till nästan vad som helst.

Att ett narkotikafritt samhälle var både möjligt och önskvärt var närmast en självklarhet. Liksom att man trodde att det via instrumentell indoktrinering av hela generationer gick att åstadkomma det. I dagens gränslösa och internetbaserade kunskapsinhämtning framstår sådant som stolleri, men det gjorde det inte då. Vissa preparat spred sig snabbt i vissa utsatta grupper på ett sätt som gjorde en oro och rop på drastiska åtgärder helt begriplig. Min boks poäng har aldrig varit att bagatellisera narkotikaproblemet, bara att sätta det i ett sammanhang.

Vad kommer ha förändrats om tio år?

– Den stora förändringen kommer, på gott och ont, att handla om cannabis. Den närmast totala avstigmatisering av marijuana som de senaste tio åren skett i USA kommer med all sannolikhet också att nå Sverige, förr eller senare. Det goda med det är att cannabis kommer få en mer rimlig plats i farlighetsdiskussionen. Det dåliga är att absolutisterna har en stark poäng i att det ännu är omöjligt att säga vilka folkhälsokonsekvenser ett mer generaliserat cannabisbruk kommer få om femtio eller hundra år. Särskilt om kommersiella krafter tillåts agera.

Jämfört med alkohol har cannabis slående många fördelar, men också många nackdelar. Jag delar absolutisternas åsikt att även om alkohol är en mycket farligare drog är det i sig inget

bra argument för att även marijuana ska göras lagligt. När det gäller det tunga missbruket tror jag att även Sverige, och de nordiska grannländerna, kommer gå mot en politik som mer tar fasta på mänskliga rättigheter än signalpolitik. Ambitionen att skapa ett narkotikafritt samhälle kommer inte att tillåtas slå ut insatser som bevisligen förbättrar injicerande narkomaners liv och hälsa.

Kommer cannabisbruk vara avkriminaliserat då? Kommer vi ha att shooting areas?

– Ska det gå att upprätthålla FN:s narkotikakonventioner tror jag cannabis måste lyftas ur sin nuvarande narkotikaklassning. Någon sorts avkriminalisering av åtminstone marijuana tror jag på sikt är ofrånkomlig även i Sverige. Vad gäller shooting areas tror jag vetenskapen kommer avgöra. Om solid forskning visar att till exempel sprutrum räddar liv utan att leda till nyrekrytering kommer även Sverige att få sådana, med något decenniums eftersläpning jämfört med andra demokratiska länder. Problemet här, vilket bokens sista kapitel diskuterar, är att många idag – särskilt harm reduction-entusiasterna – tycks tro att vetenskapen är något sorts politiskt neutralt och värderingsfritt väsen, vilket såklart inte är fallet.

Att de drog fria behandlingar som hyllats haft så usla resultat i vetenskapliga utvärderingar behöver inte bero på att de är värdelösa. Bara att det är mycket mer komplicerade att utvärdera och inte producerar resultat så snabbt, enkelt och tydligt som till exempel den medicinerings som går bättre ihop med dagens ekonomiskt slimmade vetenskapsproduktion. I narkotikafrågan finns, som i den allt mer besläktade adhd-frågan, en stor ekonomisk och social och därmed politisk dimension man inte bara kan borste ifrån.

Dina tre bästa råd till Gabriel Wikström, folkhälso- och sjukvårdsminister?

– Använd aldrig mer ordet "knark", en term som fördummat en hel nation. Knark, knarka, knarkare – är rubrikeffektivt men grovt förenklat. Den terminologin blev helt avgörande för den

förödande populism som gjorde slut på möjligheterna att prata om de uppenbara skillnaderna mellan lätta och tunga droger. Liksom den lika nödvändiga distinktionen mellan bruk och missbruk. Tvinga Göteborg att införa sprutbytesprogram. Utred vad kriminaliseringen av eget bruk egentligen lett till, i relation till vad den kostat.

Maria Korpskog

Läs mer:

SocialPolitik nr 1 2016:

[Världens drogproblem](#)

[Missbruk dödar – Underrapportering om alkoholdödlighet](#)

["Det behövs mer än en metod för ett lyckat resultat"](#)